

24

ΑΝΕΠΙΣΤΑΣΙΑΙ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΠΑΥΛΙΔΟΥ

Σ. 631

(Η ΕΝΑΙΣΙΜΟΣ ΑΥΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΠΕΡΙ ΣΑΠΦΟΥΣ)

ΥΠΟ

Κ. ΣΤΑΜΑΤΕΛΛΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Εκ του Τυπογραφείου της Εστίας

Παρά την Οδόν Σταδίου — Οδός Νομισματοκοπείου 7

1894

Ἡ διατριβή, ἧς τὴν ἐξέλεξιν ἐπιχειροῦμεν, ὑπεβλήθη εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν τῆς Λειψίας Σχολήν· ἀπορριφθεῖσα δὲ ὑπεβλήθη ἐκ νέου ἐπιδιωρωμένη εἰς τοὺς καθηγητὰς τῆς Φιλοσοφικῆς ἐν Ἐρλάγγῃ Σχολῆς, ὑφ' ὧν μετὰ πολλὰ κατωρθώθη νὰ γείνη δεκτὴ.

Ἀναλαμβάνοντες τὸν ἔλεγχον αὐτῆς τοῦτο ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι καθῆκον τῆς ἐπιστήμης εἶνε νὰ ζητῆ πάντοτε τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ πατάσῃ τοὺς δι' οἰουδήποτε τρόπου βλάπτοντας αὐτήν.

Κ. Σ.

Τὸ θέμα τῆς διατριβῆς εἶνε ἱστορικόν. Ὁ συγγραφεὺς ὤφειλε νὰ διερευνήσῃ καὶ ἐξετάσῃ ἱστορικῶς τε καὶ κριτικῶς τὰς ἀρχαίας πηγὰς καὶ μαρτυρίας, ἐπὶ δὲ ταύταις μελετήσῃ μετ' ἐπιστάσεως καὶ θεωρίας τὰ σωζόμενα ποιήματα καὶ λείψανα τῆς δεκάτης τῶν Μουσῶν. Πῶς ἐπετέλεσε τὸ διπλοῦν τοῦτο ἔργον θέλει δηλωθῆ ἂν εἶπω ὅτι τὰ μὲν ποιήματα εἶνε μετὰ τοσοῦτων πλημμελημάτων ἐκτετυπωμένα, οὕτως ἀλογίστεως διεστιγμένα, ὥστε ἐκάστοτε ὀφείλει ὁ ἀναγινώσκων νὰ ἀνατρέχῃ εἰς ἄλλην τινὰ ἔκδοσιν. Περὶ δὲ τῆς ἐννοίας αὐτῶν ἄλλα μὲν λέγει τὸ ποίημα ἄλλα δὲ ὁ κ. Παυλίδης, ὅστις πανταχοῦ ἐνορᾷ διὰ τῶν νεορῶν ὀμμάτων θιάσους ἦτοι γυναικῶν ἢ παρθένων· ἐν τοῖς θιάσοις τούτοις καὶ ὀμίλοις ἐν οἷς βασιλεύει μὲν κατὰ τὸν Παυλίδην διάπυρος ἔρωσ, κρατεῖ δὲ ἦτοι ἡ πάνδημος ἢ ἡ οὐρανία Ἀφροδίτη, ἐνασμενίζει ὡς ἥδιστα ὁ συγγραφεὺς. Πῶς δὲ μετεχειρίσθη τὰς ἀρχαίας πηγὰς καὶ μαρτυρίας αἰσχύνομαι καὶ νὰ εἶπω· ὀλίγους μόνον συγγραφεῖς γνωρίζει· ἐξ αὐτοψίας καὶ οἰκείας ἀναγνώσεως, τοὺς πλείστους ἐκ παραπομπῶν· πολλὰ ἀποδείξει τοῦ λόγου μου ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ἀρκοῦμαι χάριν συντομίας μόνον εἰς ὀλίγας.

Ἐν σελ. 34 στίχ. 21 ἀκολουθῶν δῆθεν τὸν Ἀθηναῖον λέγει τὰ ἐξῆς·
« Ἀθηναῖος δὲ κάλλους ἡμῖν ἀγῶνας παρ' Αἰολεῦσι καὶ σωφροσύνης παραδίδωσιν (XIII, 610), ὡς δὴ παρὰ Ἐνεδείοις κτλ. ». Ἄλλ' ὁ ἀνα-

γινώσκων τὸν Ἀθηναῖον καὶ ἔννοῶν αὐτὸν μάτην θ' ἀναζητήσῃ ν' ἀνεύρη παρ' αὐτῷ ὅσα δισχυρίζεται ὁ κ. Παυλιδῆς· τὸ χωρίον τοῦ Ἀθηναίου ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐνιαχοῦ δὲ καὶ κρίσεις γυναικῶν περὶ σωφροσύνης γίνονται καὶ οἰκονομίας, ὡσπερ ἐν τοῖς βαρβάροις, ἐτέρωθι δὲ κάλλους, ὡς δέον καὶ τοῦτο τιμᾶσθαι, καθάπερ παρὰ Τενεδίοις καὶ Λεσβίοις· ταύτην δὲ τύχης ἢ φύσεως εἶναι τιμῆν, δέον προκείσθαι σωφροσύνης· τὸ κάλλος γὰρ οὕτως καλόν, εἰ δὲ μὴ κίνδυνον ἔχον ἐπ' ἀκολασίαν». Τὸ χωρίον τοῦτο ὁ κ. Παυλιδῆς ἀντέγραψεν ὡς ἐξῆς. «Ἐνιαχοῦ καὶ κρίσεις γυναικῶν περὶ σωφροσύνης γίνονται καὶ οἰκονομίας, ἐτέρωθι δὲ κάλλους, ὡς δέον καὶ τοῦτο τιμᾶσθαι, καθάπερ παρὰ Τενεδίοις καὶ Λεσβίοις....., τιμῆν δὲ δέον προκείσθαι σωφροσύνης· τὸ γὰρ κάλλος οὕτω καλόν, εἰ δὲ μὴ κίνδυνον ἔσχεν ἐπ' ἀκολασίαν». Ὁ ἀναγνώστης θὰ ἀπορῆ περὶ τῶν διαφορῶν τῶν δύο κειμένων: ἡ ἐξήγησις εἶναι πρόχειρος· ὁ συγγραφεὺς τῆς Σαπφοῦς τῆς Μυτιληναίας «ὁ πρόσπαθῆσας νὰ εἰσαγάγῃ ὅσον ἡδύνατο ρῶς καὶ κύρος εἰς τὰ σκοτεινὰ ζητήματα» κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μετρίοφρονα ὁμολογίαν παρέλιπε τὴν φράσιν «ὡσπερ ἐν τοῖς βαρβάροις» χωρὶς νὰ ὑποδείξῃ τὴν παράλειψιν αὐτῆς, διότι ἡ προσθήκη τῆς φράσεως θὰ ἀντέφασκε πως καὶ πρὸς τὸν προηγούμενον δισχυρισμὸν αὐτοῦ καὶ πρὸς ὅσα αὐτὸς ἐξάγει ἐκ τῶν ἐπομένων ἅπερ παρενόησεν. Ἐφεξῆς δὲ μετὰ τὸ «Λεσβίοις» ἔθηκε στιγμὰς ἄχι μόνον ἵνα ὑποδείξῃ παράλειψιν λέξεων, ἀλλὰ κυρίως διότι δὲν κατενόησε τὸ κείμενον. Ὅτι δὲν ἐνόησε τὸ κείμενον φαίνεται ἐκ τοῦ συμπεράσματος αὐτοῦ ὅτι παρ' Αἰολεῦσιν ὑπῆρχεν ἀγὼν σωφροσύνης, ἐν ᾧ τοιοῦτόν τι οὔτε ἐνταῦθα λέγεται οὔτε ἀλλαγῆ τοῦ Ἀθηναίου, ἀλλ' οὐδὲ παρ' ἄλλῳ συγγραφεῖ. Παρὰ δὲ τῷ Ἀθηναίῳ ἦν τε γράψωμεν τιμῆν δὲ δέον κατὰ τοὺς παλαιότερους ἐκδότας ἦν τε γράψωμεν «εἶναι τιμῆν, δέον» κατὰ τοὺς νεωτέρους, συνάπτοντες τὸ τιμῆν πρὸς τὰ ἡγούμενα, ὅπερ εἶναι ὀρθότερον, οὐδαμῶς ἐξάγεται ὅτι ὑπῆρχεν ἀγὼν σωφροσύνης παρὰ τοῖς Αἰολεῦσιν, ἀλλ' ὅτι ἐπρεπε νὰ ὑπάρχῃ, δὲν ὑπῆρχεν ὁμως, ἡγουν ὅλως τοῦναντίον. Περιττόν δὲ νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι ὁ κύριος Παυλιδῆς ὤφειλε κριτικῶς νὰ ἐξετάσῃ τὸ χωρίον καὶ ἐξετάσας νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ὀρθότεραν γραφὴν καὶ προσπαθῆσῃ νὰ ἔννοήσῃ αὐτὸ εἰ δὲ μὴ, νὰ μὴ ἀποφαίνεται περὶ πραγμάτων τὰ ὅποια δὲν ἔννοε· τὸ χωρίον πρέπει νὰ γραφῆ ὡς ἀνωτέρω ὑπεδείξαμεν, γραφομένου ἅμα

ἔχον ἀντί τοῦ ἔσχεν. Τὸ νόημα εἶναι τὸ ἐξῆς: «Τὸ κάλλος εἶνε δῶρον τῆς τύχης μᾶλλον ἢ τῆς φύσεως, ἔπρεπε δὲ νὰ εἶνε προτεθειμένως ἀγὼν σωφροσύνης μᾶλλον· διότι τὸ κάλλος εἶνε καλὸν οὕτως ἤγουν ὅταν γίνηται ἀγὼν περὶ κάλλους· ἄλλως ὁμως κινδυνεύει νὰ παρεκτραπῆ πρὸς ἀκολασίαν». Ἀλλὰ μὴ εἶπη τις ὅτι ἡμεῖς ἐξ οἰκείας δῆθεν διορθώσεως ἠρμηνεύσαμεν οὕτω τὸ χωρίον· διότι τὸ χωρίον τοῦτο ἀπὸ πολλοῦ χρόνου φέρεται οὕτω διορθωμένον ἐν ταῖς νεωτάταις ἐκδόσεσιν· ὁ δὲ συγγραφεὺς τοιαύτην διατριβὴν ὀφείλει μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστάσεως καὶ κρίσεως νὰ μελετήσῃ, ὡς εἶπομεν, τὰς πηγὰς.

Ἔτερον παράδειγμα ἐκ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως. Ἐν σελ. 43. στίχ. 31 τῆς διατριβῆς ἀναφέρει τὸ ἐξῆς χωρίον τοῦ Ἀθηναίου (σελ. 442.) «Θεόπομπος ἐν τῇ πεντηκοστῇ τάδε λέγει περὶ Μηθυμναίων. Καὶ τὰ μὲν ἐπιτήδεια προσφερομένους πολυτελῶς, μετὰ τοῦ κατακείσθαι καὶ πίνειν, ἔργον δ' οὐδὲν ἄξιον τῶν ἀναλωμάτων ποιούντας· ἔπαυσεν οὖν αὐτοὺς τούτων Κλεομένης ὁ τύραννος, ὁ καὶ τὰς μαστροπούς τὰς εἰθισμένας..... ἐνδήσας εἰς σάκκους καταποντίσαι προσέταξε». Τίς δὲν βλέπει ὅτι τὰ τελευταῖα «ὁ καὶ τὰς μαστροπούς — ἐνδήσας — προσέταξε» εἶνε ἀσύντακτα; Ποῦ ἀναφέρεται ἐκεῖνο τὸ ὁ; εἰς τὸ ἐνδήσας; ἀλλὰ τότε τί θὰ γείνη τὸ προσέταξε; καὶ εἶνε δυνατόν νὰ ἀναφερῆται εἰς αὐτό; Ἡ ἀσυνταξία δὲν ὀφείλεται εἰς τὸν συγγραφεῖα, ἀλλ' εἰς τὸν ἀντιγραφεῖα κύριον Παυλίδην, ὅστις ἔγραψε, προσέταξε δέον προστάξας.

Ἔτερον παράδειγμα ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ἀθηναίου: «ὁ Ἀλεξίς (λέγει ὁ κύριος Παυλίδης ἐν σελ. 60 στίχ. 6) παρ' αὐτῷ Ἀθηναίῳ λέγει· ἐν γὰρ νομίζω τοῦτο τῶν ἀνελευθέρων εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀρβύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐξὸν καλῶς, ὃ φέρει τοῖς μὲν χρωμένους δόξης τινὰ ὄγκον, τοῖς δ' ὀρώσιν ἠδονήν». Ταῦτα γράφει ὁ κ. Παυλίδης ἐν σελ. 60 τῆς διατριβῆς του ἐκλαβὼν, ὡς φαίνεται, τὸν γνωστότατον κωμικὸν ποιητὴν Ἀλεξίον ὡς ἱστορικὸν τινα συγγραφεῖα καὶ διὰ τοῦτο καταλογάδην γράφας τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ ὡς θὰ εὔρεν αὐτοὺς γεγραμμένους ἐν παλαιῷ τινι βιβλίῳ, ἐξ οὗ παρέλαβε τὴν παραπομπήν. Τοῦτο μόνον σημειώσεως ἄξιον ἐνταῦθα ὅτι παραλιπὼν ὁ σοφὸς συγγραφεὺς δύο στίχους τοῦ ποιητοῦ προσέθηκε ἐκ τοῦ ἰδίου θησαυροῦ τὸ ἀναφορικὸν ὁ.

Ἀλλὰ πόσον εἰκῆ καὶ ἀνεπιστάτως καὶ ἐπιπολαίως μετεχειρίσθη

ἀφῆρηται, τούτου καὶ κατηγορεῖ προχειρότατα· ἀλλ' ἐπανεῖλωμεν εἰς τὸ χωρίον· ἡ Λατινικὴ δὴθεν φράσις «de elocutio» εἶνε Λατινικὴ μόνον κατ' ἐπίφρασιν, κατ' ἀλήθειαν δὲ Παυλιδεῖος· ἡ Λατινικὴ πρόθεσις de συντάσσεται μετ' ἀφαιρετικῆς, ἐπομένως τὸ elocutio ὀφείλει νὰ εἶνε ἀφαιρετικὴ, ἀλλ' οὐδεμίαν τοιαύτην ἀφαιρετικὴν ὑπάρχει ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ· elocutio λέξις ὑπάρχει, ἀλλ' εἶνε ὀνομαστικὴ. Ὁ ἀντιγραφεὺς ἄρα Παυλίδης δυοῖν θάτερον ἢ ὑπέλαθεν ὅτι τὸ elocutio εἶνε ὀνομαστικὴ ἐν τῇ εἰρημένῃ φράσει καὶ τότε κατ' ἀνάγκην θὰ συνυπέλαθεν ὅτι ἡ πρόθεσις θὰ συντάσσεται πρὸς ὀνομαστικὴν, ὅπερ ἄτοπον, ἢ θὰ ὑπέλαθεν ὅτι τὸ elocutio εἶναι ἀφαιρετικὴ, ὅπερ ἐπίσης ἄτοπον. Τὸν Παυλίδην ἐζηπάτησεν ἡ τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἄκρα ἀμάθεια· εἶδεν ἐν τῷ βιβλίῳ ὅθεν ἀντέγραψε γεγραμμένον «de elocutio. 162» καὶ ἐνόμισεν ὅτι εἶνε πλήρης ἡ Λατινικὴ φράσις οὐκ οὐσα διότι τὸ πλήρες εἶνε «de elocutione» ἀλλ' ἐπανεῖλωμεν εἰς τοὺς Λατινικοὺς τίτλους τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων. Εἶνε δυνατὸν νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ὁ κύριος Παυλίδης ἀνέγνω τὰ Ἑλληνικὰ ταῦτα συγγράμματα εἶτα δὲ ἀνκηρῶς ἀγνοεῖ τὰς ἐπιγραφὰς αὐτῶν; ὄχι· ἀλλ' ἀγνοεῖ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν συγγραμμάτων, διότι οὐδέποτε ἀνέγνω τὰ συγγράμματα ταῦτα, οὐδὲ εἶδε τὰς ἐπιγραφὰς αὐτῶν. Καὶ σήμερον ἂν ἐρωτηθῆ πῶς ὀνομάζεται Ἑλληνιστὶ τὸ περὶ οὐ ὁ λόγος σύγγραμμα Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἢ τὸ τοῦ Παλαιφάτου κτλ. δὲν θὰ γνωρίζῃ νὰ ἀποκριθῆ.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλως φαίνεται πόσον ἀταλαιπώρως καὶ ἀλογίστως διέπεραν τὸ ἔργον. Ἡμεῖς περὶ τοιούτων θεμάτων ὄντος τοῦ λόγου μάρτυρας κυρίως καὶ κατὰ πρῶτιστον λόγον γνωρίζομεν τοὺς παλαιούς συγγραφεῖς, οἵτινες καὶ ἐγγύτερον τῶν μαρτυρουμένων ἦσαν καὶ συγγράμματα Ἑλληνικὰ πλείονα εἶχον καὶ τὴν παράδοσιν πληρεστέραν. Κατὰ τὸν κύριον ὁμως Παυλίδην μάρτυρες τῶν τῆς Σαπφούς ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τοὺς παλαιούς Ἑλληνας εἶνε πάντες οἱ νεώτεροι· Γερμανοί, ὅσοι ἔγραψαν περὶ τῆς ποιητρίας ὡς Bernhardt, Köchly, Richter, Flach κτλ. οἷον ἴδε σελ. 16 στίχ. 23· «τὸ δὲ δραστηκὸν ἐκεῖνο.... καὶ Ulrici καὶ Richter μαρτυροῦσι». Σελ. 37 στίχ. 5. «Ἄλλὰ μετὰ πάντων τούτων ὁμως πολὺ τι τῆς φιλοκαλίας καὶ χάριτος ἠσκειτο ἐνταῦθα τὸ αἶσθημα, καὶ περὶ τούτου πρὸς ἄλλαις μαρτυρῖαις ὄρα καὶ Flach κτλ». Ἄλλὰ ποῖαν ἀξίαν, ὦ βέλ-

τιστε, δύνανται νὰ ἔχωσι γνῶμαι νεωτέρων συγγραφέων περὶ τοιούτων ζητημάτων καὶ δὴ ἐν μονογραφίᾳ; Ἄν μὲν ἡ γνώμη τοῦ νεωτέρου συγγραφέως εἶνε ἀτομικὴ, ὡς τοιαύτη πρέπει νὰ ἀναγραφῆ ἂν δὲ εἶνε εἰλημμένη ἐκ παλαιοῦ συγγραφέως ἀβελτηρίαν μεγάλην καὶ ἀμάθειαν δεικνύει ὁ τὴν μὲν τοῦ νεωτέρου γνώμην ὡς μαρτυρίαν παρατιθείς, παραλείπων δὲ τὴν τοῦ παλαιοῦ· φαντάζομαι πόσον ἡδέως θὰ ἐγέλων οἱ Γερμανοὶ καθηγηταὶ ἀναγινώσκοντες τὴν Ἑλληνικὴν ταύτην διατριβὴν καὶ πόσον δίκαιον εἶχον καταδικάσαντες αὐτὴν ὡς ἐπιπόλαιον.

Ποίαν δὲ ἀξίαν θὰ ἔχωσιν αἱ κρίσεις αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως μετὰ τὰ προηγούμενα, θὰ εἶνε περιττὸν νὰ ἀναπτύξῃ τις. Ἐν μόνον παράδειγμα ἀρκεῖ. Ἐν σελ. 81 στιχ. 11. «Δικαιῶς μέντοι Kock ἀναξιῶς ἡγεῖται ἀμφοτέρους πίστεως, ... Ἀποστόλιον δὲ μὴ πλείω ἡμῶν εἰδέναι τῶν νῦν· καὶ γάρ, προστίθεμεν ἡμεῖς, οὐδ' ἐσώζετο ἔτι ἐπ' αὐτοῦ τὰ Σαπρούς ποιήματα». Ἡ προσθήκη αὕτη ἦτο ὅλως περιττὴ βεβαίως, ἀφ' οὗ ὁ Kock διετύπωσε τὴν αὐτὴν ιδέαν πολὺ ὀρθότερον ἂν ἐσώζοντο ἐπὶ τοῦ Ἀποστολίου ὄχι πάντα τὰ ποιήματα τῆς Σαπρούς ἀλλ' ἐν μόνον περιπλέον ὁ Ἀποστόλιος θὰ ἐγνώριζε περισσότερα ἡμῶν. Τοιαῦται εἶνε αἱ κρίσεις τοῦ κυρίου Παυλίδου τοῦ ἐν τῇ ἀριερώσει καυχωμένου ὅτι προσεπάθησε νὰ εἰσαγάγῃ φῶς καὶ κύρος εἰς τὰ σκοτεινὰ μέρη τοῦ περὶ Σαπρούς ζητήματος, ἀνθρώπου μὴ δυναμένου νὰ ἐννοήσῃ μῆτε τὰς ἀρχαίας μαρτυρίας μῆτε τὰς γνώμας τῶν νεωτέρων συγγραφέων. Παρομοίως προσθήκας ἶδε ἐν σελ. 15 στιχ. 28 ὅπου ἡ φράσις «θυμοῦ τε καὶ φρονήσεως πλήρη» δὲν εἶνε τοῦ Plehn, ἀλλὰ τοῦ Παυλίδου.

Ἄλλὰ τέλος πάντων θὰ εἶπῃ τις ἴσως: ὁ ἀνὴρ συνέταξε πολυσέλιδον διατριβὴν ἐν ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἔχει καὶ τοῦτο τὴν ἀξίαν του· πῶς γὰρ οὐ; ὁ ἀνθρώπος φαίνεται ὅτι εἶναι οὕτως ἐγκρατὴς τῆς Ἑλληνικῆς ὥστε κατῴρθωσε νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς τῶν παραδεδομένων πειδῶν παραδιδούς αὐτὸς τὴν γνῶσιν αὐτῆς ἄνευ τῶν παραδεδομένων γραμματικῶν γνώσεων ὡς ζῶσαν γλῶσσαν! ἀλλ' ἴσως ὁμως ἔχει καὶ δίκαιον· διότι ἡ γνῶσις τῆς γλώσσης, οἷαν ἔχει ὁ ἀνὴρ, ἵνα μεταδοθῇ δὲν χρῆζει οὔτε συντάξεως οὔτε γραμματικῆς.

Τῆς ἑλληνομαθείας τοῦ ἀνδρὸς ὀλίγιστα σχετικῶς παραδείγματα θὰ καταλέξω· διότι ἀπέριου ὄντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σφαλμάτων θὰ

ἦτο χρεία τοῦλάχιστον ἰσομεγέθους διατριβῆς πρὸς ἀναγραφὴν πάντων «σὲ κάθε τρίχα ἑνδεκα καὶ στή κορφή σαράντα». Ὀλίγα λοιπὸν ἐκ πλείστον.

Καὶ πρῶτον ἐνταῦθα θὰ καταλιξῶ κατὰ τάξεις σφάλματά τινα διὰ τὸ προχειρότερον.

Γραμματικά. Πρῶτον ἀγνοεῖ τὴν κλίσιν τῶν κοινοτάτων ῥημάτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· τίς π. χ. ἐκ τῶν καλῶν μαθητῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου δὲν γνωρίζει νὰ κλίνη τὸ ῥῆμα *φημί*, ὅτι κλίνεται κατὰ τὸ ἴστημι καὶ ἐπομένως ὅτι θὰ εἴπωμεν μὲν *ἔφην, ἔφησθα, ἔφη*, ἀλλ' ἐν τῷ πληθυντικῷ *ἔφαμεν* καὶ ὁμως πανταχοῦ τῆς διατριβῆς αὐτοῦ ὁ κύριος Παυλίδης γράφει: *ἔφημεν* οἷον σελ. 16 στιχ. 29, *ἀνωτέρω ἔφημεν*. Σελ. 38, δις. στιχ. 13 καὶ 24, σελ. 42 στιχ. 17, σελ. 54 στιχ. 23, σελ. 71 στιχ. 11, σελ. 78 στιχ. 32, σελ. 80 στιχ. 30, σελ. 81 στιχ. 21, σελ. 88 στιχ. 30, σελ. 101 στιχ. 25 κτλ. ἐν οὐδενὶ χωρίῳ τῆς διατριβῆς εὑρηται ὁ ὀρθὸς τύπος *ἔφαμεν*!

Τίς δὲν γνωρίζει τὸ ῥῆμα *βοᾶω* καὶ *διαβοᾶω*; ὁ κ. Παυλίδης ὁμως ἀγνοεῖ γράφων ἐν σελ. 53 στιχ. 2 «*Σαπρῶ νεαρὰ ἐτι τὴν ἡλικίαν... διεβοεῖτο*»!

Τίς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ κατάληξις οἱ τῆς εὐκτικῆς εἶνε μακρά; Ὁ κύριος Παυλίδης γράφει «*εἰκεῖνη ἀπειρῆκαὶ τε βιοῦσα*». Καὶ μὴ νομίση τις ὅτι τοῦτο τάχα εἶνε τυπογραφικὸν σφάλμα· ἡδύνατο νὰ εἶνε μόνον ὁ τόνος τῆς παραληγούσης ὄχι δὲ καὶ ἡ ὄξεϊα τῆς ληγούσης.

Πάντες γινώσκουσιν ὅτι ὁ σύνδεσμος μὲν δὲν ἐγκλίνεται· ὁ κ. Παυλίδης δ' ὁμως ἀγνοεῖ γράφων ἐν σελ. 102 «ὦν τινὰ μὲν..... *ἐπαφίεται*», ἐν οἷς παρατηρητέον καὶ ὅτι τὸ *ἐπαφίεται* παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐλέγετο ἐν ἡ σημασίᾳ καὶ παρ' ἡμῖν. Ἄν δὲ τις ἀπιστῇ εἰς τὴν ἐγκλίσιν τοῦ μὲν, ἄς πιστεύσῃ παρατηρῶν τὴν ἐγκλίσιν τοῦ δὲ ἐν σελ. 93, στ. 30: «*αὐτὴν δὲ πρῶτην καὶ κορυφαίαν*».

Ἐν σελ. 86 στιχ. 16 ἐπίσης ἀνορθογραφεῖ γράφων «*ῶτων δὴ ποτ' ἂν πιστεῦσαι τις ἔχοι*» ἐν σελ. 82 στιχ. 11 γράφει: *τ' ἀληθές ἀντιτάληθές*.

Ἐν σελ. 79 στιχ. 2 γράφει *ἀναγνωθῦντες ὅπερ καὶ ἡμεῖς δὲν ἠθέλομεν πιστεύσῃ, ἂν δὲν ἐπανελαμβάνετο δις μὲν ἐν δυσὶ σελίσιν, δις δὲ καὶ ἐν τῇ Α' καὶ τῇ Β', ἐκδόσει τῆς διατριβῆς*· ὁμοίως ἐν σελ. 81

στίχ. 31 γράφει *ἀναγνοῦντα*. Ὅμοίως ἐν σελ. 93 στίχ. 27 γράφει *ἤρεμον* διὰ δασείας, ὅπερ ἀπίστευτον θὰ ἦτο ἂν δὲν ἐπανελαμβάνετο καὶ ἐν τῇ ἐπομένῃ σελίδι 94 στίχ. 31 αὐτὴ δὲ γαλήνιον καὶ ἤρε-
μοῦσαν».

Πάντες γνωρίζουσιν ὅτι ὁ ὀρθὸς τύπος τοῦ παρατατικοῦ τοῦ ἀπο-
λαύω εἶνε *ἀπέλαυον*, μόνος ὁ κ. Παυλίδης πανταχοῦ τῆς διατριβῆς
γράφει *ἀπήλαυον*.

Ἄλλ' ἴσως θὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι μεταβρύθμιστής ὢν ὁ ἀνὴρ καλὸν
ἔκρινε νὰ μεταβρύθμισῇ καὶ τὸ τυπικὸν μέρος τῆς Γραμματικῆς· οὕτω
τῶ ὄντι ἐξηγοῦνται τὰ πλείστα τῶν ἀνωτέρω σφαλμάτων, οἷον γράφει
ἔφημεν διότι καὶ ὁ ἐνικός εἶνε *ἔφην*· γράφει *ἀναγνοῦντες* διότι ἡ ὀνο-
μαστική εἶνε *ἀναγνοῦς*· γράφει *ἀπειρηκοί τε*, διότι τὸ *οι* ἐν τέλει λέ-
ξεως εἶνε βραχύ, ὥτ' ἂν ἀντὶ ὅτ' ὡς δοτικήν, ἀρ' οὐ ἡ λέξις σύγκειται
ἐκ δύο κλιτῶν μερῶν τοῦ λόγου γράφει *ἤρεμος* διὰ δασείας, διότι
καὶ τὸ : *ἤμερος* δασύνεται, πιθανόν δὲ ὅτι οὕτω τῶ ὄντι ἡ γλῶσσα
γίνεται ὀμαλωτέρα· μήπως δὲν ὑπάρχουσιν οἱ φρονούντες ὅτι πρέπει
νὰ ἀποσκορακίσωμεν τὰ τόσα Ε καὶ Η ὅσα ἔχομεν καὶ νὰ γράφωμεν
πάσας τὰς λέξεις ὀμαλωτέρον καὶ ἀπλούστερον δι' ἐνός Ι ἢ Ε ἢ Ο ;
ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ ὅτι ἐν γνώσει ὁ κύριος Παυλίδης ἐπε-
τῆδευσεν ἐνταῦθα ὀρθογραφικὸν σύστημα ὀμαλωτέρον ἀποδεικνύουσι
καὶ πολλὰ συντακτικὰ σφάλματα, εἰς ἃ ἐν γνώσει περιέπεσεν ὁ ἀνὴρ.

Α'. Δὲν γνωρίζει τοὺς κοινοτάτους κανόνας περὶ συντάξεως τῶν
ῥημάτων. Τίς μαθητὴς διδαχθεὶς στοιχειώδη τινὰ σύνταξιν ἀγνοεῖ
ὅτι τὰ λεκτικὰ καὶ δοξαστικὰ ῥήματα συντάσσονται πρὸς ἀπαρέμ-
φατον ; ὁ μεταβρύθμιστής τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης
ἀγνοεῖ περιφανῶς ταῦτα : οἷον σελ. 14 «οὕτω Στράβων ἀρετῇ μὲν
τὰς Αἰολικὰς χώρας διαφερούσας λέγει, τοὺς γε μὴν προισταμένους
αὐτῶν ἀγωγῇ καὶ παιδείᾳ μὴ χρησαμένους» καὶ κατωτέρω «ἀπέχοντας
αὐτοὺς λέγων». Σελ. 19 στίχ. 6 «ἐν οἷς καὶ Bernhardt τοὺς Αἰ-
ολεῖς λέγει δρώντας καὶ ἀπολαύοντας..... καὶ συνιστάντας..... καὶ
συζῶντας» σελ. 20 στίχ. 19· «οὗς Πλούταρχος λέγει.... σπουδα-
ζομένης». Σελ. 48 στίχ. 15 «αἰεὶ δὲ οἵτινες καὶ λέγουσιν αὐτὴν γεν-
νηθεῖσαν καὶ ἀμάσασαν... καὶ ποιησαμένην..... καὶ τὰς διατριβὰς
γενομένης» σελ. 49 στίχ. 25 «λέγεται φυγοῦσα». Σελ. 84 στίχ. 20
«γενομένην τὴν φυγὴν λέγοντες» πρὸς καὶ σελ. 42 στίχ. 21, ὅπου

τὸ μαρτυρεῖν συντάσσεται πρὸς μετοχὴν δέον πρὸς ἀπαρέμφατον «τούτους συντελέσαντας Ἡρόδοτος ἡμῖν μαρτυρεῖ ἐν δευτέρῳ».

Ἴδου καὶ παραδείγματα δοξαστικῶν ῥημάτων ἅπερ συντάσσει πρὸς μετοχὴν. Σελ. 11 στίχ. 11. «Ἄλλ' ἡμῖν δοκεῖ τὸν βουλόμενον περὶ Σαπρούς τάληθῆ λέγειν τό τε ἦθος καὶ τὴν πᾶσαν δίκαιαν... δέον κκλῶς μελετᾶν». Σελ. 78 στίχ. 25 «Μῦθον ἄρ' ἡμεῖς ἠγούμεθα τὰ περὶ Φάωνα τὸν καλὸν πεπλασμένα, καὶ οὐδὲν τό ἔργῳ κοινόν τῇ περὶ Σαπρούς ἱστορίᾳ ἔχοντα». Σελ. 88 στίχ. 27· «ἀλλὰ πάντως τούτῳ ἐπιζήσασαν ἠγητέον ἐκείνην» ὅπου παρατηρητέον ἐν παρόδῳ καὶ τὸ ἀνελλήνιστον «ἐπιζήσασαν». Ὁμοίως ἐν τῇ ἐπομένῃ σελίδι στίχ. 6 «μεταπεσὸν ἠγείται». Σελ. 93 στίχ. 7· «καὶ τῶν πρώτων ἀξιοῦσθαι δέον οἴομεθα λογων».

Ὁμοίως ἀσυναξίας ῥημάτων ἴδε ἐν σελ. 18 στιχ. 11 «φιλοσοφῆσαι περὶ τούτου βλέπομεν οὐ μικρόν» ὁμοίως σελ. 22 στιχ. 2. «γυναίκες ἀμιλλώμεναι. . . ἀσκεῖν τε καὶ ἐπιδείκνυσθαι» Τίς ἀγνοεῖ ὅτι τὸ ἐπιφρεῖν δὲν συντάσσεται πρὸς αἰτιατικὴν· καὶ ὁμως γράφει ἐν σελ. 83 στίχ. 12 «ἐπιφρέειν τε αὐτόν καὶ διώκειν» ὅπου σημειώτέον καὶ τὸν ἀσυναίρετον τύπον ἐπιφρέειν. (παρβλ. καὶ σελ. 40 στιχ. 11, ὅπου γράφει ἐφρεεν).

Ὁμοίως ἐν σελ. 85 στιχ. 14 γράφει «ἀλλ' ἐνταῦθα πρόδηλον περὶ Σαπρούς εἶναι τὸν λόγον» ὅπου ὄφειλε νὰ συντάξῃ τὸ πρόδηλον ὄχι πρὸς ἀπαρέμφατον ἀλλὰ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν.

β'.) ἀγνοεῖ τὴν σημασίαν τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων· ὀλίγα παραδείγματα ἀρκοῦσι. Σελ. 80 στιχ. 5 δις γράφει «ἀπολεσθέντος—ἀπολεσθείσας» ὁμοίως ἐν σελ. 78 στιχ. 12 «ἀπολεσθείσας». Καὶ ὁμως πᾶσαι αἱ Γραμματικαὶ διαθεβαίουσιν ὅτι ὁ μέσος ἀόριστος τοῦ ῥήματος τούτου ἔχει παθητικὴν σημασίαν· ὄφειλε λοιπὸν νὰ εἴπῃ «ἀπολομένου καὶ ἀπολομένας». Ὁμοίως ἐν σελ. 83 στίχ. 18 γράφει «ἀλλὰ ταῦτα χρόνων πολὺ Σαπρούς προσηγθέντων» ὅπου ὄφειλε νὰ γράψῃ προσηγασμένων τοῦλάχιστον ἢ ὀρθότερον νὰ μεταχειρισθῆ ἄλλο ῥῆμα, ἄφ' οὗ καὶ καλὰ ἤθελε νὰ γράψῃ ἀρχαῖα Ἑλληνικά· ἴδε καὶ σελ. 77 στιχ. 20 «οὐδ' ἂν ἠγείρετο».

γ'.) ἀγνοεῖ τὴν χρῆσιν τῶν μέσων ῥημάτων ἢ μάλλον εἰπεῖν ποιεῖται κατὰ χρῆσιν αὐτῶν, οἷον σελ. 58 στιχ. 16 «ἑαυτὴν ἀφιέρωσατο» ὅπερ διττῶς ἐσφαλμένον καὶ κατὰ τύπον καὶ κατὰ σύνθεσιν. Ἄντι

τούτου ὀρθότερον ἦτο τὸ καθιερω. Σελ. 64 στιχ. 31 λέγει: «διαλόγους ἀφιερῶσατο» Ὁμοίως σελ. 82 στιχ. 15 «οἱ ἐπιγενομένοι παρελάβοντο». Ὁμοίως ἐν σελ. 88 στιχ. 14 «τῶν τὸ ἄλμα ἐπιχειρησαμένων Σαπρῶ οὐ καταλέγεται» καὶ πολλὰ τὰ ὅμοια, ἃ χάριν συντομίας παραλείπομεν. (πρβλ. σελ. 28 στιχ. 17).

δ'.) ἀγνοεῖ τὴν χρῆσιν τῶν ἐγκλίσεων, καὶ ἵνα μὴ μακρηγοῦμεν, τίς ἀγνοεῖ ὅτι ὁ ἀγνοῶν τὴν χρῆσιν τοῦ μορίου ἂν δὲν ἐννοεῖ τὰ τῶν ἐγκλίσεων; Ἴδε π. χ. σελ. 28 στιχ. 29. «εἴπερ οὖν ταῦθ' οὕτως ἔχουσι (γράφει ἔχει, ἀλλὰ τοιαύτας ἐλαφρὰς ἀσυνταξίας παραλείπομεν) τίσι δὴποτε λόγοις πιστεῦσαιμεν κ.τ.λ.». Ἡ εὐκτική ἐνταῦθα ἄνευ τοῦ ἂν οὐδένα λόγον ἔχει· ἀλλ' ἴσως θὰ νομίση τις ὅτι εἶνε τυπογραφικὸν σφάλμα ἢ παράλειψις τοῦ ἂν, ἀλλ' ὅμως ἴδε τὴν ἐπομένην σελίδα στιχ. 15. «Τούτων οὖν πάντων . . . πιστεῦσεί τις». Καὶ ἂν τις πάλιν ἀπιστῇ ἄς ἴδῃ τὴν σελ. 75 στιχ. 5 «τίς μέντοι καὶ φιλήσει σε μᾶλλον ἢ ἡ γῶ;». Ὑπάρχει λοιπὸν ἀμφιβολία ὅτι ὁ κ. Παυλίδης νομίζει ὅτι ἐν τοῖς τοιοῦτοις ὁ ἂν εἶνε παραπληρωματικὸς τις σύνδεσμος;

ε'.) ἀγνοεῖ τὴν χρῆσιν τοῦ ὀρθοῦ καὶ πλαγίου λόγου· οἷον σελ. 68 στιχ. 31 «Ὁμολογεῖ ἡμῖν περὶ τούτου διὰ πολλῶν καὶ Κοσκ, ὤφειλε, λέγων, ἢ ποιήτρια τηλικούτῃ καὶ τοιούτῃ πρὸς τὰς μαθητριάς κατέχεσθαι ἔρωτι, καὶ γὰρ Σωκράτης ἄριστον διδάσκαλον τὸν Ἐρωτα λέγει, καὶ βαβαὶ τῷ διδασκάλῳ, ἐπιφωνεῖ, ὅτινι οὐχ ὁ ἔρωσ οὗτος πολὺς τε καὶ διακαίων τὴν ψυχὴν ἐνεστιν» κτλ. ὅπου ἵνα παραλείψωμεν τὰ ἄλλα λέγομεν τὸ καὶ τοῖς παισὶ γνωστόν ὅτι ἐπὶ πλαγίου λόγου τὸ γὰρ συντάσσεται πρὸς ἀπαρέμφατον. Ὁμοια σφάλματα περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ πλαγίου λόγου δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν σελ. 31 στιχ. 33 ὅπου ἡ φράσις «ἡ γὰρ τῶν γυναικῶν παιδεία ἐν Σπάρτῃ ἠρανίζετο εἰς τὴν τῶν ὄλων πολιτῶν ἀγωγὴν» πόρρω ἀπέχει τοῦ νὰ εἶνε Ἑλληνική. Ὁμοια εἶνε τὰ ἐν σελ. 44 στιχ. 3 κτλ.

ς'.) ἀγνοεῖ τὴν χρῆσιν τῶν μορίων: οἷον 1) τοῦ πρὶν ἐν σελ. 90 στιχ. 5. «Καὶ πρὶν ἢ τέλος τοῖς περὶ Σαπρῶς ἡμῶν τούτοις ἐπιθῶμεν. . . . ταῦτα πάντα δι' ὀλίγων ἤδη λέγειν ἔστω ἡμῖν κτλ.» ὅπου τὸ πρὶν ὤφειλε νὰ συντάξῃ πρὸς ἀπαρέμφατον. 2) ἀποφεύγει τὴν χρῆσιν τοῦ οὐ μόνον—ἀλλὰ καὶ θεωρῶν ὡς φαίνεται ταῦτα χυδαῖα, ἀντὶ δὲ τούτων μεταχειρίζεται τὸ οὐ μὴν—ἀλλὰ ἀγνοῶν ὅτι ταῦτα

δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν παρβλ. σελ. 20 στίχ. 15, 29, στίχ. 27, 33 στίχ. 1, 34, 62 στίχ. 33, 63 στίχ. 22, 69, 99. 3) ἀγνοεῖ τὴν σύνταξιν τοῦ καίπερ, οὕτως τὴν χρῆσιν καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπειρότατοι τῆς Ἑλληνικῆς συντάξεως γνωρίζουσιν. Ὁ κύριος Παυλίδης συντάσσει τὸ μόριον πρὸς ὀριστικὴν ἐν σελ. 86 στίχ. 29 «καίπερ Πλούταρχος..... ῥόβον τὸν ἐκ Φωκαίας λέγει κτλ.». Ὁμοίως ἐν σελ. 90 στίχ. 2: «καίπερ οὐ παύεται δῆπου τὰς τε Μούσας θεραπεύουσα κτλ. 4) ἀγνοεῖ τὴν χρῆσιν τοῦ οὐδὲ οἶον ἐν σελ. 54 στίχ. 13. «Σαπρῶ πρὸ τῆς φυγῆς οὐ πάνυ γνώριμος ἦν, οὔτε σχολὴν τὸ παράπαν ἰδρύκει, μετὰ δὲ τὴν ἐκ Σικελίας ἐπάνοδον ἄμφω ἐγεγόνει» ὅπου ἀντὶ τοῦ οὔτε ὤφειλε νὰ γράψῃ οὐδέ. Ἄλλ' ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ ἀπορεῖ τις ἀληθῶς τί σημαίνει ἐκεῖνο τὸ ἄμφω καὶ ποῦ ἀναφέρεται; καὶ ἀλλαγῆς δὲ κακῶς μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ταύτην. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐλαφρὰς τινὰς ἀνορθογραφίας καὶ ἀσυνταξίας ὅλως παραλείπομεν καὶ χάριν συντομίας καὶ ἵνα μὴ παρενοχλῶμεν τὸν ἀναγνώστην, οἶον ἀντὶ τοῦ ἔστε = ἔξεστι γράφει συνύθως ἔστε οἶον σελ. 20 στίχ. 29, 33 δις στίχ. 30 καὶ 24, 34 στίχ. 21, 49 στίχ. 33, 73 στίχ. 14, 74 στίχ. 4 κτλ.

Λαμπρὸν παράδειγμα καλλιπειίας καὶ συντάξεως παρέχουσιν ἡμῖν πολλὰ χωρία, ὧν μνημονεύομεν τινὰ. Ἐν σελ. 93 στίχ. 23. «Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἐν τῇ Μουσικῇ καὶ Ποιήσει ἀρετὴν τε καὶ τέχνην, τὴν πολλὴν μὲν ταύτης δύναμιν καὶ θερμότητα, τὸ τῶν διανοημάτων ὕψος, τὴν τοῦ λόγου χάριν, τὸ τῶν ῥυθμῶν εὐπρεπὲς καὶ ἀνάλογον, τὸ γλυκὺ δὲ καὶ εὐήχον τῶν τόνων ἐν ἐκείνῃ, τὸ ὅτι μὲν ἐμπαθὲς καὶ πυρῶδες, ὅτι δὲ ἤρεμον καὶ μελαγχολίας πλήρες, περὶ πάντων τούτων ἀρχαῖοί τε καὶ νεώτεροι τὴν αὐτὴν ἀποφαίνονται γνώμην, τὰς μὲν ᾠδὰς αὐτῆς εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς τελειότητος ἀναβιβάζοντες, αὐτὴν δὲ (!) πρῶτην καὶ κορυφαίαν ἐν τῇ ἰδίῳ Μελικῇ καὶ προσωπικῇ λεγομένη ποιήσει, τὸν ἐκ τῶν γυναικῶν Ὅμηρον, οὕτως ἀναγράφοντες» ὁ δυνάμενος ἄς συντάξῃ τὴν περίοδον ταύτην. Προσθετέον ἔτι καὶ τὴν ἐν σελ. 99 στίχ. 34 καὶ 100. «Πρῶτον μὲν γὰρ ὁ ἐν θιάσοις βίος ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν λίαν παιδευτικὴν ἔσχε τὴν ἐπιβολὴν (!!!) ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἢ δὲ πρὸς τὴν Μουσικὴν δεύτερον ἀγαθωτάτῃ τε τῶν ἐνοικούντων φύσις καὶ θαυμαστὰ ἐπίδοσις..... οὐδαμῶς οἶόν τ' ἦν τοὺς διδασκάλους τῆς τέχνης διαφθεῖρειν Λεσβίους» ὅπου

ᾧφειλε νὰ εἶπῃ «τὴν δὲ πρὸς τὴν Μουσικὴν — φύσιν καὶ — ἐπίδοσιν» ἵνα ἡ σύνταξις ἔχει ὀρθῶς· ἡ ὀνομαστικὴ δὲν ἔχει ποῦ νὰ ἀποδοθῇ· ἔπειτα τὸ δεύτερον ᾧφειλε νὰ προταχθῇ· καὶ ἐπὶ τούτοις ἀντὶ τοῦ ἀγαθωτάτη κάλλιον ἢ το ἀρίστη ἢ ἐπιτηδειοτάτη ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Ὁμοίως ἐν σελ. 74 στίχ. 7 «Καὶ εὐτυχοῦντος μὲν αὐτοῦ, ἐπήνει τε καὶ ἐθαύμαζε τὸ τοῦ ἔραστοῦ κάλλος, καὶ τῷ σελήνης κάλλει πρὸς τὸ τῶν ἀστρων παρέβαλλε λέγουσα»· ὁ βουλόμενος ἄς συντάξῃ τὸ χωρίον. Ὁμοία ἀσύντακτα χωρία εὐρηγται· ἐπίσης ἐν σελ. 38 στίχ. 19. σελ. 39 στίχ. 19, 48 στίχ. 7., 99 στίχ. 12. Ἄλλας ἀσυνταξίας δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης ἐν σελ. 41 «πολλῶ γε μέντοι» κ.έ. ὅπου τὸ πολλῶ οὐδένα λόγον ἔχει. Ἄλλ' ὁ Παυλίδης νομίζει ὅτι ἀδιαφόρως οἱ συγγραφεῖς μεταχειρίζονται τοὺς τύπους τούτους. Παρόμοιον εἶνε καὶ τὸ ἐν σελ. 93 στίχ. 12 «πάσας τι τὰς πράξεις» ὅπου τὸ τι ἐπίσης οὐδένα λόγον ἔχει. Ἄλλ' ὁ κύριος Παυλίδης ἐνόμισεν ὅτι ὅπως λέγουσι π. χ. «σχεδὸν τι πάσας» οὕτω καὶ ἀνεῦ τοῦ σχεδόν.

Πολὺν λόγον θὰ ἰδαπανώμεν ἂν ἠθέλομεν παραθέσῃ πάντα τὰ ἀσύντακτα χωρία· διότι τούτων οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς. Ἄλλὰ τὴν κορωνίδα ἐπιτίθει τὸ ἐν σελ. 59 στίχ. 11 «οὐκ ἀπέκλειε μέντοι τῶν ἐκεῖ διδαγμάτων καὶ κατώτερα τινὰ οἰκιακὰ ἔργα, οἳά ἐστι τὰ ὑφαίνειν τε καὶ ἔρια βαφαῖς τε χρωρνύναι καὶ ἄλλως παρασκευάζειν, ἐφ' οἷς κτλ.» ἵνα δὲ ἀποκλείσῃ πᾶσαν ἀναλογίαν προσέθηκε καὶ κατωτέρω τὸ ὅμοιον στίχ. 28 «οἳα τὰ δεξιῶς τε καὶ ἐπιχαρίτως στεφανοῦσθαι, χορούς τε συνιστάναι καὶ ἐν ῥυθμῶ περι τοὺς βωμοὺς κινεῖσθαι»· Τίς ποτε ἤκουσεν ἢ ἀνέγνω ποῦ «τὰ ὑφαίνειν» καὶ «τὰ στεφανοῦσθαι» καὶ τὰ τοιαῦτα; Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ τοῦ ἄρθρου λέγομεν ἐνταῦθα, ὅτι οὐδὲ πρὸς τὸν διπλασιασμὸν τοῦ ἄρθρου ἀπώκνησε γράφων ἐν σελ. 64 στίχ. 6 «καὶ οὕτω τοῦ τοῦ λόγου ὕψους ἐπιτυγχάνουσιν» καὶ ἄλλαχού δὲ σελ. 93 στίχ. 17 γράφει «τῶν τῶν παρθένων ἐνταῦθα σχολῶν»· οὐδὲ δικαιολογεῖται τις ἐπικαλούμενος εἰς βοήθειαν τὸν Ἀριστοτέλην, ὅστις ἔνεκα σπουδαίων λόγων περιῆλθεν ἀπαξ ἢ δις εἰς τοιαύτην ἀνάγκην ἂν καὶ ἐπιτρέπεται νὰ ἀμφιβάλλῃ τις ἂν ὁ κύριος Παυλίδης εἶνε ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πράγματος.

Πλείστα ὅσα καὶ κατ' ἄλλον λόγον ἐπιλήψιμα χωρία ὑπάρχουσιν οἷον ἐν σελ. 54, 51, 43 + 44, 95, 53, 93, 17 καὶ ἄλλαχού ἄλλὰ χάριν συντομίας παραλείψμεν τὸν περὶ τούτων λόγον, περιοριζόμενοι μόνον

εἰς τὴν μνειάν ἐνός χωρίου συγχύσεως δηλωτικοῦ· ἐν σελ. 87 στίχ. 28 «περὶ ὧν ὄρα Φωτίου βιβλιοθήκην (153, 25 Boeck) ἐν λέξεσι Φάων καὶ Λευκάτας» ὁ ἀναγινώσκων ταῦτα ἀμέσως κατανοεῖ ὅτι ὁ κύριος Παυλίδης συγγέει τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Φωτίου καὶ τὴν λέξεων συναγωγὴν τοῦ αὐτοῦ. Ὅτι ἀμφοτέρω τὰ βιβλία ταῦτα γνωρίζει μόνον ἐκ παραπομπῶν φαίνεται· καὶ ἐκ τοῦ παρενθίου Boeck, ὅπερ εἶνε ἐσφαλμένον ἀντὶ τοῦ Bekker. Ἐπίσης οὐκ ὀλίγοι ξενισμοὶ καὶ νεωτερισμοὶ ὑπάρχουσιν, οἷον ἐν σελ. 41 (δύο) στίχ. 9 καὶ 18, 31 στίχ. 4 καὶ 30, 55 στίχ. 3, 49, 91, 93, 95, 99 στίχ. 16, 102 στίχ. 17, 92 στίχ. 34, 94 στίχ. 25. κτλ. κτλ.

Ἄλλ' ἴσως ὁμως θὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἐν λόγῳ διατριβὴ ἐτυπώθη μακρὰν τοῦ τόπου ἐν ᾧ διατρίβει ὁ συντάκτης, συνεσωρεύθησαν διὰ τοῦτο πολλὰ τινα ἀμαρτήματα, ὧν τινα πάντως ἀποδοτέα εἰς τὸν τυπογράφον, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ τοιαύτη παρατήρησις δὲν ἔχει λόγον, ἀρ' οὐ ἔχει ἀπαξ ἀλλὰ πολλάκις ἐπαναλαμβάνονται σφάλματα, ἅτινα καὶ οἱ παῖδες σήμερον ἀποφεύγουσιν· ὑπάρχει ἄλλη βίβλος τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως «ἡ Ἑλλὰς τὴν βερβιτον» (Sic!) τυπωθεῖσα ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν τοῦ πατρὸς αὐτῆς· ἡ συγγραφή ὁμως αὕτη περιέχουσα ποιήματα κακόζηλα, δυσσεβῆ, ἄμετρα καὶ κακόμετρα γέμει τοσούτων σφαλμάτων ἀνορθογραφικῶν, συντακτικῶν καὶ λογικῶν ὥστε ἡ ἐξέλεγχξις αὐτῆς καὶ ἡ ἐξαίρεσις μαργαριτῶν τινῶν θὰ ἀπῆται ἰσομεγέθη τοῦλάχιστον βίβλον· ἓνα μόνον μαργαρίτην δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἐπιδείξωμεν τοῖς ἀναγνώστασις. Ἐν σελ. 131 τῆς Βερβίτου ὑπάρχουσιν οἱ ἐξῆς στίχοι :

» ἐὰν πλὴν ἕκαστος ἡμῶν καὶ ἓνα πῆρ πῆθον

» ἄς μὴ γεινώμεν Σιθωνοί !

» τὰ δειπνα τὰ Κενταύρεια, τοὺς γάμους τῶν Λαπίθων

» ὁ Βάκχος τὰ περιφρονεῖ».

Πρὸς τὸ Λαπίθων τοῦτο μόνις ἀναμιλλᾶται τὸ ἐν σελ. 23 στίχ. 4 τῆς διατριβῆς «καὶ τὸ ἔμφυτον μὲν τοῖς Αἰόλεῦσι καὶ δὴ ταῖς Λεσβίαισι πῦρ». Ἀκούσατε, Λεσβίδες καὶ Λέσβιοι !

Προστεθείσθω λοιπὸν ταῖς ἀνωτέρω διαπεπιστωμέναις ἀγνοίαις καὶ ἡ ἄγνοια τῆς κλίσεως τῶν ὀνομάτων.

29

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

1894—470

